

EĞİTİMDE SORUN NEREDE BAŞLAR? ÜNİVERSİTEDE Mİ ANAOKULUNDA MI?

HASAN PATIR

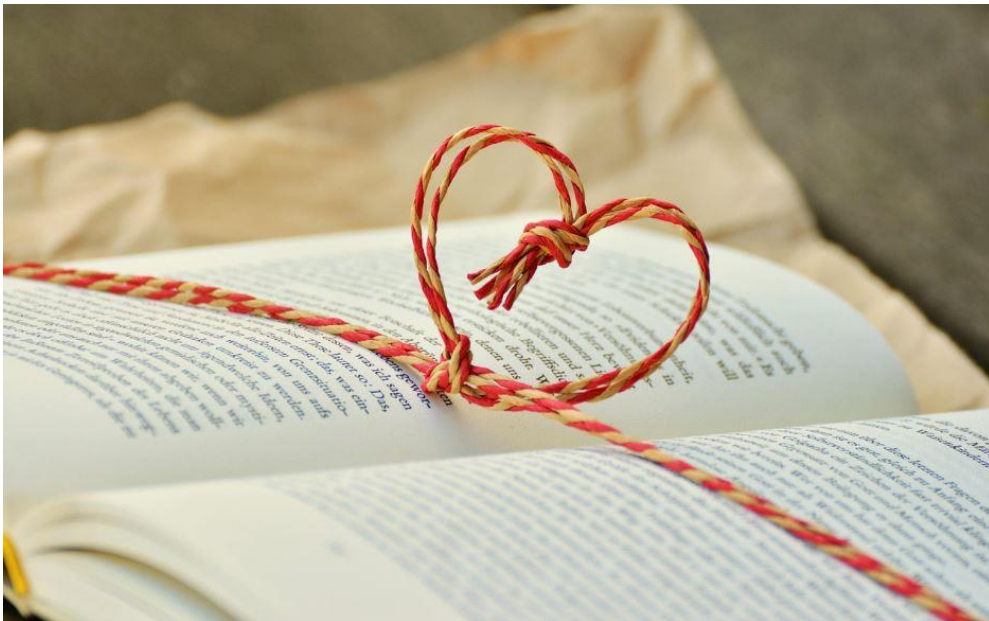
Bir toplumun geleceği, okulların sınıflarında şekillenir. Ancak o sınıfların hangi noktada çatlamaya başladığı sorusu, çoğu zaman yüzeysel tartışmaların gölgesinde kalır. Eğitimdeki sorunları yalnızca üniversiteye yıkmak, her şeyi anaokuluna indirgemek kolaydır. Ama gerçek bu kadar basit değildir. Problemler başlangıç noktasından değil, birikmiş ihmaller zincirinden doğar. *Görünür hale geldiği yer ile başladığı yer çoğu zaman aynı değildir.*

Anaokulu, eğitimin sessiz ve çoğu zaman ihmal edilen ilk temel kısmıdır. Bir çocuğun dünyayla kurduğu ilk bilinçli ilişki burada başlar. *Anlamayı öğrenmek, renkleri öğrenmekten daha önemlidir.* Sorular sormak, merak etmek, keşfetmek... Eğer bu aşamada çocuk, soru sorduğu için değil sustuğu için takdir edilirse, öğrenme bir keşif olmaktan çıkar, bir görev haline gelir. Oysa merak duygusu körelen bir bireyin ilerleyen yıllarda öğrenmeye karşı isteksiz olması kaçınılmazdır. Eğitim

sisteminin en büyük hatalarından biri, tam da burada başlar: Çocuğun doğasında var olan öğrenme arzusunu şekillendirmek yerine bastırmak.

İlkokul ve ortaokul dönemine gelindiğinde, sistem daha görünür bir biçimde devreye girer. Müfredat genişler, beklentiler artar. Ancak bu süreçte öğrencinin bireysel özellikleri çoğu zaman ikinci plana atılır. Her çocuk aynı hızda öğrenmek zorundaymış gibi davranılır. *Oysa biri görerek, diğeri duyarak, bir başkası deneyerek öğrenir.* Bu farklılıklar göz ardı edildiğinde eğitim, kapsayıcı olmaktan uzaklaşır. Öğrenci başarısız olduğu için değil, sistem ona uygun olmadığı için geride kalır. Ama bu fark çoğu zaman ayırt edilemez.

Bu yıllarda bir başka kırılma noktası daha ortaya çıkar: not kavramı. Öğrencinin değeri, aldığı

puanlarla ölçülmeye başlanır. Oysa bir çocuğun potansiyeli tek bir sınavla ölçülemez. Buna rağmen sistem, ölçülmesi kolay olanı esas alır. Bu da zamanla öğrenmenin amacını değiştirir. Artık bilgiye ulaşmak değil, sınavı geçmek önemlidir. Öğrenci, “neden?” diye sormayı bırakır; “kaç puan alırım?” sorusu her şeyin önüne geçer.

Lise yıllarıysa, bu dönüşümün zirve noktasıdır. Eğitim artık tamamen bir sıralama aracına dönüşmüştür. Üniversite sınavı, gençlerin hayatını belirleyen tek eşik gibi sunulur. Bu süreçte öğrenciler yalnızca akademik olarak değil, psikolojik olarak da büyük bir baskı altına girer. Kimileri bu baskıyla baş edebilirken, kimileri daha yolun başında tükenmişlik hissiyle karşılaşır. Oysa lise, bireyin kendini keşfetmesi gereken bir dönemdir. İlgili alanlarını tanıması, neye yatkın olduğunu fark etmesi gerekir. Fakat sistem buna izin vermez; çünkü zaman yoktur, sınav yaklaşmaktadır.

Ve üniversite... Tartışmaların en yoğun olduğu yer burasıdır. “Üniversiteler neden yetersiz..?” “Mezunlar neden iş bulamıyor?” gibi sorular sıkça gündeme gelir. Ancak burada gözden kaçan önemli bir gerçek vardır. Üniversite, bir sonuçtur. Yıllar süren bir eğitim sürecinin çıktısıdır. Eğer bu süreç boyunca birey eleştirel düşünmeyi öğrenmemişse, sorgulamamışsa, sadece ezberlemişse, üniversitede birdenbire üretken ve özgün olması beklenemez. Bu, temeli zayıf bir binadan sağlam bir çatı beklemek gibidir.

Üniversitelerin elbette kendi içinde sorunları vardır. Akademik özgürlük, uygulamalı eğitim eksikliği, sektörle kopukluk gibi birçok başlık tartışılabilir. Ancak bu meseleleri eğitimin önceki aşamalarından bağımsız düşünmek eksik bir bakış açısı olur. Çünkü üniversiteye gelen öğrenci, zaten şekillenmiş bir zihinsel altyapıyla gelir. Üniversite bu altyapıyı geliştirebilir ama sıfırdan inşa edemez. Eğitimdeki asıl problem, parçalı düşünme alışkanlığımızdır. Her aşamayı birbirinden bağımsız ele alır, sorumluluğu bir sonraki basamağa devrederiz. Aile okulu suçlar, okul sistemi eleştirir, üniversite öğrenciyi yetersiz bulur. *Oysa eğitim bir zincirdir ve en zayıf halka, bütün yapmayı etkiler.*

Burada aileyi de göz ardı etmemek gerekir. Çocuğun eğitim yolculuğu, okuldan önce evde başlar. Merak eden bir çocuğa verilen tepki, hata yaptığında gösterilen yaklaşım, başarıya yüklenen anlam... Bunların hepsi çocuğun öğrenmeye bakışını şekillendirir. *Eğer çocuk sadece başarılı olduğunda değer görüyorsa, zamanla öğrenmeyi değil, onay almayı hedefler.*

Peki çözüm nerede..? Çözüm, tek bir noktada değil; bakış açısında yatıyor. Eğitimi sadece bilgi aktarma süreci olarak görmekten vazgeçmek gerekiyor. *Eğitim, birey yetiştirme sürecidir. Düşünebilen, sorgulayabilen, üretebilen bireyler...* Bunun için de her aşamada tutarlı ve bilinçli bir yaklaşım şarttır.

Anaokulunda merakı destekleyen bir ortam, ilkokulda farklılıkları gözetken bir sistem, ortaokulda öğrenmeyi anlamlandıran bir yaklaşım, lisede sınav baskısını dengeleyen bir yapı ve üniversitede özgür düşünceyi teşvik eden bir atmosfer... Bunlar bir bütünün parçalarıdır. Birinin eksikliği, diğerinin etkisini azaltır.

Eğitim bir maraton değildir; hatta bir yarış da değildir. Daha çok uzun ve sabır isteyen bir yolculuktur. Bu yolculukta atılan her adım, bir sonrakini belirler. Eğer ilk adımlar yanlış atılırsa, sonrasında koşmak da zorlaşır. Bu yüzden soruyu yeniden sormak gerekir: Sorun nerede başlıyor?

Belki de en doğru cevap şudur: Sorun, başladığı yerde değil; fark edilmediği yerde büyür. Anaokulunda küçük bir eksiklik olarak başlayan şey, lisede büyük bir probleme, üniversitede ise çözümsüzlük hissine dönüşebilir. Bu nedenle eğitimi bir bütün olarak ele almak zorundayız. Çünkü eğitim, yalnızca bireyin değil, toplumun da kaderini belirler. *Bir toplum, ancak doğru soruları sormayı öğrendiğinde gerçek anlamda ilerleyebilir.*